

Esipuhe

Ortodoksian 59. vuosikirjaan kutsuttiin kirjoituksia ortodoksisuudesta akateemisen tutkimuksen kohteena. Aiheen rajausta jätettiin tarkoituksellisen väljäksi: sillä haluttiin tarjota foorumi ortodoksista kirkkoa ja kulttuuria käsitteleville tutkimuksille, joita tehdään monella muullakin kuin teologian alalla. Tuloksena syntyi käsillä oleva kokoelma, joka kertoo kiinnostavalla tavalla ennen kaikkea Itä-Suomen yliopiston teologian osaston piirissä tapahtuvasta tutkimustyöstä, sillä kirjoittajakunta koostuu teologian osaston opettajista, alumneista ja jatko-opiskelijoista.

Tässä numerossa julkaistut tieteelliset artikkelit liikkuvat kirkollisen historian, kirkkoisien ja ikonitaiteen, hymnografian ja liturgisen ilmaisun teemoissa Bysantista Pohjois-Karjalaan ja Sortavalasta Nairobiin. Serafim Seppälä käsittelee artikkelissaan ikonien tulkintaa patrististen ja liturgisten tekstien valossa, esimerkkitapauksenaan Jumalansynnyttäjän ristin juurella. Artikkelit havainnollistaa kirkkoisien teologian ja ikonin kuvakielen toisiaan täydentävää suhdetta sekä peräänkuuluttaa ikonimaalareiden ja teologien kokonaisvaltaista perehtymistä kirkon traditioon. Pappismunkki Damaskinos puolestaan syvenyy liturgisen tekstin performatiivisuuden kysymyksiin tarkastellen Andreas Kreetalaisen kanonirunoa Lasaruksesta. Tarkastelemalla muun muassa toiston funktiota esitysteknisenä ja pedagogisena keinona sekä runotekstistä välittyviä kirjoittajan, henkilöiden, esittäjän ja yleisön rooleja Damaskinos osoittaa performanssiteorian hyödylliseksi välineeksi liturgisen tekstin ymmärtämisessä.

Teuvo Laitila paneutuu artikkelissaan suomalaisen ortodoksisen ja kansallisen identiteetin rakentamisprosesseihin ensimmäistä maailmansotaa edeltäneenä aikana. Artikkelit perustuu esitelämään, jonka Laitila piti Itä-Suomen yliopistolla järjestetyssä *1918 ja ortodoksit* -juhlaseminaarissa keväällä 2018.¹ Analysoimalla aikalaisten lehtikirjoituksia piispa Kiprianista hän tuo esiin, hyvin ajankohtaisesti, kielenkäytön voiman mielipiteiden muokkaamisessa. Kiprianin aikalaisen ja ortodoksisen kirkon pyhien joukkoon äskettäin luetun Johannes Karhapään elämäntyöhön keskittyy puolestaan Marko Mäkinen artikkelissaan, joka perustuu aiemmin tuntemattomalle arkistoaineistolle. Artikkelit valottaa monia Karhapään toimintaan ja luonteeseen liittynei-

¹ Ks. *Ortodoksia* 58 (2018).

tä seikkoja ja piirtää esiin hänen ympärilleen vähitellen kiristyneen verkon ja tien kohti joukkohautaa Joensuun Siilaisilla.

Ortodoksia tuo tässä numerossaan esiin tutkimusta niin tutkijanuran alkumetreiltä kuin kypsästä kokemuksestakin. Tohtorin väitöskirjaa valmistelevia jatko-opiskelijoita edustaa paitsi Mäkinen, myös Itä-Suomen yliopistossa lähivuosina väittelevä kenialainen Evangelos Thiani, jonka artikkeli arvioi piispa George Gathunan elämäntyötä Kenian ortodoksisen kirkon perustajana kirkollisen tunnustamisen näkökulmasta. Puheenvuorojen osiossa tässä numerossa julkaistaan teologian osaston toistaiseksi tuoreimman tohtorin, Ari Koposen, väitöksessään esittämä lektio. Yliopistouraltaan jo emeritoituneen Jarmo Hakkaraisen kirjallisesta tuotannosta *Ortodoksia* julkaisee vielä katsauksen ortodoksiseen psykoterapiaan. Joensuun yliopistoa kirkkomusiikin professorina palvelleen Hilikka Seppälän uusin kirja on puolestaan esillä kirja-arvioissa. Kokonaisuutta täydentävät Kaarlo Saarennon johdatus Lintulan luostarin kustantamaan arkkimandriitta Sofroni Saharovin *Hengellisiin keskusteluihin* sekä Maria Takala-Roszczenkon katsaus suomenkielisen julkaisu toiminnan historiaa valottavaan arkistokokoelmaan Kansallisarkistossa.

Akateemisen ortodoksisen teologian kysymykset ovat tässä numerossa Pekka Metson pohdittavina. Hänen katsauksensa kuvaa osuvasti tämän hetken ortodoksisen tutkimuksen tilaa ja tulevaisuuden näkymiä Itä-Suomen yliopistossa. Ortodoksisuuden akateeminen tutkimus on käsite, jonka taustalla on pitkään ollut ”luovaa jännitettä” tiedeyhteisön ja kirkon välillä. Jännite ei kuitenkaan ole este aidolle yhteistyölle, vaan siitä syntyy parhaimmillaan kumpaakin hyödyttäviä tuloksia. Yksi todiste tästä on itse *Ortodoksia*, jonka julkaiseminen perustuu teologian osaston ja Ortodoksisten Pappien Liiton hedelmälliseen yhteistyöhön.

Maria Takala-Roszczenko
Toimituskunnan puheenjohtaja

Pekka Metso
Päätoimittaja